

Вийшов у світ черговий чотирнадцятий випуск загальноакадемічної серії «Наука України у світовому інформаційному просторі»

14 випуск загальноакадемічної книжкової серії "Наука України у світовому інформаційному просторі" присвячено основним актуальним питанням науково-видавничої сфери, обговореним під час чергової науково-практичної конференції "Наукова періодика: традиції та інновації". Конференція була організована фахівцями Видавничого дому "Академперіодика" Національної академії наук України за сприяння Науково-видавничої ради НАН України. і відбулась 14 червня 2017 року у гостинному приміщенні Головної астрономічної обсерваторії НАН України і зібрала понад 70 учасників із різних наукових установ НАН України — працівників наукових редакцій періодичних видань та видавничих підрозділів, а також науковців, до сфери інтересів яких входять питання організаційного та правового забезпечення видавничої діяльності.

Представлені доповіді, як і на попередніх конференціях, стосувались загальних питань діяльності наукових журналів, правових аспектів видавничої діяльності, організації наукових періодичних видань у НАН України, ролі сучасних електронних ресурсів у розвитку наукової періодики. Із презентаціями до виголошених доповідей можна ознайомитись на [веб-ресурсі ВД "Академперіодика" НАН України](#), а у цьому збірнику представлені доопрацьовані та розширені тексти виступів.

У статті голови НВР НАН України академіка НАН України Я.С. Яцківа "Українська академічна періодика: стан і перспективи" на основі аналізування стану академічної періодики розглянуто цільові орієнтири розвитку публікаційної активності.

Зазначивши актуальність оптимізації мережі наукових періодичних видань та спрямування зусиль фахівців на розвиток перспективних видань, голова НВР НАН України нагадав, що в Академії діє Цільова комплексна програма "Створення та розвиток науково-видавничого комплексу НАН України", спрямована на підвищення ефективності процесу входження вітчизняної наукової періодики до світового інформаційного простору. Національні видання, які вже входять до наукометричних баз або відповідають їхнім вимогам і можуть претендувати на таке входження, за допомогою Програми утворюватимуть стартовий майданчик для включення якомога більшої кількості академічних видань до наукометричних баз. А це залежить від активної позиції головних редакторів і редакційних колегій, а також від продуктивної роботи редакцій видань.

Директор ВД "Академперіодика" НАН України О.Г. Вакаренко розповіла про основні засади формування видавничої стратегії як необхідної умови просування наукового журналу в сучасному інформаційному просторі. Автор акцентувала увагу на тому, що сьогодні

диктує науковому періодичному виданню одну ціль — стати високорейтинговим журналом, тобто мати високий рівень цитування. Для досягнення цієї мети видання повинно відповідати ряду загально визнаних формальних вимог, упроваджувати елементи видавничої стратегії, що дасть змогу журналу зміцнювати свій рейтинг. Одним з найважливіших аспектів формування видавничої стратегії нині є дотримання морально-етичних норм, притаманних науці. Проблема українського наукового видання як системній кризі та шляхам її подолання присвятив свій виступ відповідальний секретар редакційної колегії журналу "Металлофика и новейшие технологии" Є.Г. Лень, визначивши ряд кроків із розв'язання деяких її наслідків, що безпосередньо стосуються української наукової періодики, як запоруку не лише ефективного пристосування до змінних зовнішніх умов, а й активного формування змін у глобалізованому світі з огляду на власні інтереси України та кожного її громадянина.

Питання дотримання наукової публікаційної етики, нерозривно пов'язані з правовим забезпеченням видавничої справи, було розглянуто у виступах співробітників Центру досліджень інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України Ю.М. Капіци, Д.С. Махновського, К.С. Шахбазян. Зокрема, це питання укладання договорів між авторами — працівниками наукових установ і установами про видання наукових статей і монографій, укладання договорів між науковими установами та видавництвами у випадку здійснення замовлення на видавничу продукцію, а також питання цитування опублікованих творів інших авторів, самоцитування, відповідної законодавчої бази з питань авторського права, процедури судового захисту авторського права у разі неправомірного цитування і плагіату.

Організації наукового періодичного видання в Національній академії наук України присвячено наукові розвідки працівників Групи науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України, співробітників ВД "Академперіодика". У статтях ученого секретаря НВР НАН України Ю.В. Діденко, заступника директора з питань наукової та видавничої діяльності ВД "Академперіодика" НАН України А.І. Радченко, Н.В. Коваль та М.В. Язвинської проаналізовано академічну наукову періодику на відповідність вимогам світових наукометричних баз даних і окреслено перспективи входження наукових видань до цих баз, зокрема на прикладі періодичних видань Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України. Ретроспективний аналіз діяльності НВР НАН України у перше десятиліття вітчизняної незалежності довів важливу організаційну роль цієї структури, дав змогу висвітлити її величезну роботу зі збереження і підтримки наукової літератури, передовсім періодики. Обрана видавнича стратегія контролю та підтримки видання наукових журналів є прикладом позитивного досвіду консолідованих рішень, що дали змогу стабілізувати

публікаційну активність і стимулювати подальший розвиток видавничої справи в НАН України.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології дають змогу ефективно й оперативно здійснювати аналізування наукових періодичних видань, публікаційної активності, актуальності та рівня представлення наукових напрямів, країн, наукових установ, журналів у світовому інформаційному просторі. На основі цих технологій наукометричні бази надають організаторам науки і фахівцям видавничої справи по всьому світі інструменти для здійснення такого аналізування, ухвалення оперативних рішень і формування видавничих стратегій.

Співробітники Інституту проблем реєстрації інформації НАН України член-кореспондент НАН України А.А. Крючин, Н.М. Мініна, Л.М. Овсієнко проаналізували публікаційну активність учених і спеціалістів України за реферативною базою даних "Україніка наукова" в галузі технічних наук і визначили її тенденції в різних галузях техніки. Практичні поради для наукових періодичних видань, які прагнуть увійти до світових наукометричних баз, виклала у виступі "Критерії та процедура відбору журналів до Web of Science Core Collection" І.О. Тихонкова, керівник редакції журналу *Biopolymers and Cell* і фахівець з наукометричних ресурсів та навчання Clarivate Analytics, наголосивши, що відбір до цієї бази здійснюється за такими основними параметрами: зміст; дотримання видавничих стандартів; міжнародний склад редакційної колегії, рецензентів, авторів. У статті директора Передплатного агентства "Укрінформнаука" Т.М. Яцків, присвяченій цифровим ідентифікаторам DOI як критеріям оцінки наукового журналу, проаналізовано вимоги міжнародних баз даних до періодичних видань і сформульовано загальні рекомендації з підготовки журналів до включення в міжнародні наукометричні бази. Описано взаємозв'язок між інформаційним наповненням ресурсу Агентства CrossRef та цифровими ідентифікаторами DOI, а також використання ефективного механізму перехресних посилань. Наявність індексів DOI визнана необхідною умовою для включення у провідні світові наукометричні бази даних Web of Science Core Collection та Scopus, розвиток і упровадження основних і додаткових сервісів CrossRef є надзвичайно актуальним і перспективним. Тому А.Д. Данілова (ВД "Академперіодика" НАН України) представила огляд додаткових сервісів бази даних CrossRef, доступних користувачам системи цифрових ідентифікаторів об'єктів DOI. А саме, охарактеризовано сервіси бази даних взаємної цитованості науково-інформаційних матеріалів, системи відстеження оригінальності наукових публікацій та пошуку плагіату, системи контролю версій наукових публікацій, бази даних інформації про джерела фінансування публікацій. Збірник доповнено матеріалами майстер-класів, інформаційними повідомленнями, а також дотичними статтями. Теми майстер-класів та

інформаційних повідомлень було обрано з урахуванням результатів анкетного опитування потенційних учасників конференції, проведеного на початку 2017 р. працівниками ВД "Академперіодика" НАН України. Так, майстер класи було присвячено технічним правилам верстки наукового журналу (О.В. Вакаренко, Т.М. Шендерович) і використанню стандарту "Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання" (ДСТУ 8302:2015) у наукових журналах (А.І. Радченко), а інформаційні повідомлення — використанню традиційних ідентифікаторів наукових видань (В.М. Каніщева) і підсумкам та методичним питанням проведення Конкурсу на краще книжкове видання НАН України (Ю.В. Діденко). Для унаочнення та полегшення сприйняття матеріалів майстер-класів було підготовлено роздаткові матеріали: технічні поради та методичні рекомендації, які отримали всі зацікавлені учасники конференції.

Підсумком роботи конференції стала колективно погоджена [резолуція](#), в якій відмічено, зокрема, необхідність проведення подальших конференцій та продовження науково-методичної роботи ВД "Академперіодика" НАН України.